СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 187. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 25. вересня 1943. No. 187. Jersey City, N. J., Saturday, September 25, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел.: „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

Важний крок у міжнародній допомоговій співпраці Аліянтів

Представники чотирьох великих держав, отже Злучених Держав, Англії, Росії й Китаю, приняли поправлений план для Адміністрації Допомоги й Регабілітації Обєднаних Держав. Цей плян увійде в життя на занятих територіях так скоро, як лише цього зажадають військові команданти після звільнення якогось краю з ворожої окупації. Начерк пляну складено на підставі всіх досі звісних недомагань, що був приємливий для всіх інтересованих. Його вислали до урядів інших 29 держав до принятя і евентуального примінення. — Секретар стейту Кордел Гол назвав цей плян „першим важним кроком у міжнародній співпраці інтересованих держав". Він передбачує ґенерального директора цеї Адміністрації, а далі Центральний Комітет, що буде мати по одному представникови з Злучених Держав, Великої Британії, СССР і Китаю, а теж Раду, до якої висилатимуть всі члени Обєднаних Держав по одному представникови. Ґенерального Директора буде вибирати Рада, хоч сам він не буде членом Ради. Заповідають, що таким Директором буде Герберт Г. Лімен, бувший ґубернатор нюйорського стейту.

ПОМЕР БУВШИЙ У. С. С.

Аргентінське „Українське Слово" подає, що помер в Вуенос Айрес інж. Іван Кварцяний, родом з села Заболотці, Галичина. Ходив там до перемиської ґімназії, звідки його викинули за зорґанізовання страйку молоді ізза заборони святкувати свято Тараса Шевченка. З початком першої світової війни зголосився добровольцем до Українських Січових Стрільців, а в 1915 р. попав у московський полон. За революції зголосився до Української Армії, з якою перейшов долю і недолю. Вернувши до Галичини, переслідуваний польською поліцією втікає до Чехословаччини, де здає матуру, студіює на Празькім Університеті і дістає титул інжиніра-гірника. Від 1930 року перебував в Аргентині, беручи активну участь в народньому життю, заробляючи на життя фізичною працею. Згодом став адміністратором „У. С." Помер у 48 році життя, залишаючи щирий жаль серед громадянства.

ПЕРЕМОГЛА „СЕРБСЬКА ЛІНІЯ".

Відбулася четверта конвенція Сербського Народного Союзу, найбільшої сербської запомоговоі організації в Америці, на якій, як подає „Американський Србобран", „перемогли воля і цілі американського сербства", бо „з вірою в Бога і в Сербство американські серби вибрали єдиний і правий шлях — сербську лінію". Предсідником зістав вибраний Лука Кристифорович, що заявив, що держатиме ось ту „сербську лінію" і дбатиме „за добробут Сербського Народного Союзу, американських сербів і братів і сестер у старій батьківщині".

ЯК ІНТЕРЕСУЮТЬСЯ НАРАДАМИ КОНВЕНЦІЇ?

На конвенцію (сойм) польської найбільшої запомогової організації „Звйонзек Народови Польські", що відбуває свої наради в Бостоні, вислали 25 польських ґазет своїх редакторів і кореспондентів для передавання звітів з нарад. Є польські ґазетярі з таких далеких стейтів як Висканзин. На початку конвенції цензор організації Сьветлік виголосив промову про політичну ситуацію в світі і зазначив, відчитавши письмо від президента Рузвелта, що президент подбає, щоби і „малі народи" мали рівні права з великими. Предсідник Розмарек підкреслив, що американські поляки „є стопроцентовими американцями і стопроцентовими поляками", та що „Звйонзек" остане назавжди польською організацією і звязаною з Польщею. Замітне й те, що на конвенцію прибули представники конкуруючих польських запомогових організацій та виголосили привітні промови, а жіноча конкуруюча організація переслала навіть і великий кіш квітів, який поставлено на сцені, де перебувала президія. Преса підкреслила культурність ось такої поведінки.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАХОПИЛА ПОЛТАВУ И ДОПЕРЛА ДО ДНІПРА.

Червона армія заняла Полтаву, котру німці знаменито укріпили; це дає їй контролю над важною залізницею здовж Дніпра. Коло Запорожжя й Києва вона доперла вже до Дніпра. У Білій Руси червона армія заняла Унечу, а захопивши Бузанову, найшлася на віддалі гарматного вистрілу від Смоленська.

„КАРПАТСЬКА РУСЬ" ПРО „СВОБОДУ".

Комунізуючо-кацапська ґазета „Карпатска Русь" помістила довгу статтю з нагоди 50-ліття „Свободи". І вилаяла її від першого слова до останнього в такий спосіб, як кількадесять літ тому лаяли її кацапи, а тепер большевики на спілку з кацапськими давними темняками. Ось і тому і „Карпатська Русь" повторила усі можливі брехні з царського й большевицького періоду, звернені ніби проти „Свободи", а властиво проти українського народу. Ось ту лайку треба вважати найбільшим признанням для „Свободи", бо вона походить від ворогів американських ідеалів та противників визволення українського народу з неволі. Признання від таких людців було б для „Свободи" зневагою. Зате лайка вказує, що „Свобода" іде по правильному шляху.

ХТО МАЄ БОРОНИТИ ҐРАНИЦЬ ПОЛЬЩІ?

Між американськими поляками нема згоди щодо цього, як треба помагати політично Польщі. Найбільша польська ґазета „Дзєннік Звйонзкови" пише, що американські поляки не повинні мішатися до справи границь Польщі, бо „цеї справи боронить польський уряд, що одинокий має на це право". Американські поляки, пише часопис далі, можуть урядови тільки „зичливо" помагати, виявляючи льояльність американському урядови і през. Рузвелтови. У відповіди на те, „Нови Сьвят" пише, що „Дзєннік Звйонзкови" хоче заслонитись „льояльністю" супроти Злучених Держав і ніби твердити, що ті, що боронять границь Польщі, є нельояльні супроти Америки. Ось те „вимахування американським прапором", пише „Нови Сьвят", це так якби підсування думки, що Америка вже дала згоду на новий розбір Польщі.

ҐЕН. ЖІРО ЗАПОВІДАЄ ЗАНЯТТЯ КОРСИКИ ПРОТЯГОМ 10 ДНІВ.

По своїм повороті з Корсики, ґен. Жіро заявив, що дві третині Корсики вже звільнені від німців, а решта острова буде звільнена протягом 10 днів.

Наністи знищили порт Неаполю

Видимо приготовляючися покинути околицю Неаполю, німці затопили 30 кораблів у порті Неаполю та знищили портові приспособлення. За один день аліянтські війська підсунулися на тому фронті на 14 миль наперед.

НАЦІСТИЧНА ЕВРОПА ТРЯСЕТЬСЯ ВІД АЛІЯНТСЬКИХ БОМБ.

ЛОНДОН. — Аліянтські бомбовики доконали за останню добу рейдів на кольосальні розміри, нищучи промислові центри й комунікаційні вузли від Біскайського заливу на південному заході по Гановер, Емден і Ольденбурґ у Німеччині.

ЮГОСЛАВСЬКІ ПАРТИЗАНИ ВВІЙШЛИ ДО ТРІЄСТУ.

Словінські відділи югославських партизанів ввійшли до Тріесту й бються в місті з німцями. Їм помагає населення міста.

ФАШИСТИ ЛІНЧУЮТЬ ПРИХИЛЬНИКІВ БАДОЛІЯ.

З Італії приходять вісти до Швайцарії, що по всій Італії під націстичною окупацією йде нагінка фашистів проти ворогів фашизму. Пійманих лінчують, мовляв, для приміру й для науки тим всім, що сміють опиратися фашистівському республиканському режимові.

ҐУБЕРНАТОР ПРО АТЛЯНТИЙСЬКИЙ ЧАРТЕР.

Ж. Говард МекҐрат, ґубернатор стейту Ровд Айленд, заявив, що Атлянтійський Чартер є опертий на християнській моралі й визнає право малих народів до рівности перед Богом і людством та накладає обовязок на сильних боронити ті народи „навіть і супроти своїх союзників".

КОЛЬОНІСТИ ВТІКАЮТЬ З УКРАЇНИ.

ОНА подає, що доносять з Букарешту, що маси німецьких та голяндських кольоністів покидають набуті на Україні господарства і вертають домів. Але вивозять з України все, що годні забрати: худобу, збіжжя, тощо. Кажуть, що всі шляхи з України забиті ось такими поворотцями. Націстівська влада дораджує тим кольоністам осідати в Галичині, але вони не хотять, а просять, щоб їх доставити додому. Теж кажуть, що залізничі станції в Галичині так завалені повертаючими кольоністами, що нема де рушитись.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ЙДЕМО ВПЕРЕД

Американські часописи зовсім слушно підняли як небувалий факт видання урядом нюйорського стейту шкільного підручника про відносини робітників і підприємців. Зовсім слушно називають вони цей поступок уряду відважним кроком у незвичайно делікатній політичній справі, бож книжка трактує про такі питання, як: колективні угоди робітників з підприємцями, право до страйку, чорні лісти й „контракти жовтої собаки". Кожна з цих справ така спірна й така наладована почуванням, що до недавно всяку людину, яка важилася про ці справи згадувати, вважали радикальним революціонером.

Нюйорський стейтовий уряд своїм поступком дав населенню мимоходом науку про цілі уряду. Коли уряд береться представити школярам справи відносин між робітниками й підприємцями, то цим він показує, хоча цього може виразно не говорить, що й ці справи є важні для людського життя, що й про ці справи треба всякому знати, думати, говорити, й ділати, та що це є природний обовязок уряду таких справ не закривати, а їх явно-славно виясняти.

Це вже нині не важне, що до недавно ще балачку про ці справи вважалося признакою небезпечної людини. Ці власне „небезпечні" люди видно добилися такої зміни, що нині й звичайна людина, навіть школяр, може про ці справи говорити без страху бути зачисленим між небезпечних людей. Можливо, що поступок нюйорського стейтового уряду якийсь назадницький уряд на півдні назве теж радикальним або червоним, але нині вже можна бути певним, що така визиванка на думаючих людей не зробить ніякого враження. Це хіба піднесе заслугу нюйорського стейтового уряду.

З ПРЕСИ

ЩЕ ОДНА КАБЛЕГРАМА З МОСКВИ ДО У. Щ. ВІСТЕЙ.

Совєти надсилають до Америки „каблеграмами" раз - у - раз різні пропаґандні статті, призначені в першу чергу для баламучення українських людей. Пересилають їх звичайно від „Всесловянського Комітету" в Москві до большевицьких У. Щ. Вістей та різних кацапських ґазет. Ось так у числі з 22. вересня подають У. Щ. Вісті статтю якогось Федора Корби, надіслану з Москви „каблеграмою". В тій статті згадується як то тому чотири роки міліони з Західної України післали до Совєтів „прохання", щоб їх прилучити до Совєтів, та „як довголітня мрія українців здійснилась і народ обєднався в одну національну державу". У статті пишеться теж і про німецький наїзд та націстівську окупацію українських земель, як і про польські переслідування українського народу за панування Польщі. Коли іде про те — то згода. Та зате інша справа з вихвалюванням совєтського режіму в Західній Україні, що мав би бути відмінним, коли по правді й він записав себе як нове мучеництво українського народу з дадатком: висилкою соток тисяч на Сибір.

Пише Корба, що „міліони жителів Західної України нетерпеливо чекають на своє визволення". І правду пише, а тільки неправдиво кінчить, коли каже, що „вони хочуть лише одно — жити, працювати і боротись під радянським прапором в обєднаній українській державі".

Український нарід — в Західній Україні чи в Східній — жде нетерпеливо на визволення, але не на таке, що несе йому нову неволю, а радянський прапор несе йому московську диктатуру, та не дає змоги Україні стати самостійною і вільною країною з таким ладом, який є ідеалом демократій.

ПРО ОДИН „ДРУЖНІЙ ВИСТУП".

В большевицьких У. Щ. Вістях з 21. вересня, читаємо промову рабіна Абрагама Біка, представника українських євреїв, на комуністично-українському здвигові для привітання прибувших з Совєтів „професора Соломона Міхоельса і еврейсько-українського поета, підполковника Іцика Фефера". Отсей рабін говорив на тому привітанню між іншим таке:

„Минули дні Петлюри, Колчака і їм подібних, коли ненависть штучно вщіплювано між євреїв і не-євреїв України, коли бандити і вбивці намагалися робити поділ в домі України і цькувати людину проти її брата... Вона (себто Радянська Україна. — Св.) терпіла за діла чорної вівці Петлюри і йому подібних".

Ось така мова була потрібна рабінови, щоби представити, що в Америці тепер перебуває „...великий поет України і борець — борець за непорушність української землі — Іцик Ферер".

Большевицькі У. Щ. Вісті, передаючи це, зарекомендували промову рабіна як „дружній виступ представника українських евреїв".

ПРО ВИБІР „ПАТРІЯРХА МОСКВИ І ВСЕЯ РУСИ".

Каблеграми з Москви одержує теж і кацапська філядельфійська „Правда". Отже в числі з 21. вересня подано аж дві такі „радіограми", переслані „Всесловянським Комітетом" з Москви. В одній описує московський протоєрей Сергей Даєв, як відбувся „Собор Русской Православной Церкви" і як вибрано „Патріярха Москви і всея Руси", себто патріярха Сергея. А в другій радіограмі Николай, названий „митрополитом київським і галицьким", пише про те, яке значіння має „Собор всея Руси" і орґанізування „Святішого Собору". У тому виясненню митрополита кажеться, що у всі церковні питання „вглянув голова уряду — Сталін — з глибоким співчуттям", та що „нема таких слів, щоби висказати чувства якнайглибшого вдовілля і захоплення" викликаних Сталіном і „його батьківським та приятельським тоном, з яким він говорив з представниками Церкви".

У звязку з цею розмовою з Сталіном, пише митрополит Николай ще таке: „Ось той історичний день, наша зустріч з великим вождом усеї Росії, всього нашого народу, з людиною, що веде нашу батьківщину до слави і розквіту, буде довго леліяти в глибині наших сердець. В кожному слові, в кожному русі ми відчували серце, горіюче батьківською любовю до своїх дітей".

ПЕРЕВЕЗЛИ ФАБРИКИ З УКРАЇНИ В ГЛИБ РОСІЇ.

ОНА подає з Лондону, що думають знавці про воєнну совєтську промисловість. Кажеться, що як німці прийшли в Україну, то німецькі ґенерали, побачивши знищену індустрію, відразу пізнали, що буде біда та повідомили про це владу в Берліні. Зате Совєти перевезли фабрики з України в глиб Росії там пустили їх в рух та виробляли ввесь час воєнні матеріяли. Німці теж виробляли в Німеччині, але їм тяжко було доставити амуніцію на такі далекі фронти, бо повстанці руйнували комунікаційні шляхи. Теж і якість німецької продукції попсувалась. Ось ті знавці ще кажуть, що німці рахували на скоро перемогу в Совєтах і гірко перерахувались.

НЕ ПЕРЕПУСТИЛИ ЧЕРЕЗ РАДІО.

Бюро Воєнних Інформацій не перепустило через радіо те, що передала американська преса про промову польського міністра Ромера „про ненарушимість території Польщі", як теж і те, що говорив бувший амбасадор Буліт про право Польщі до передвоєнних границь. Бюро пояснило, що такі промови моглиб „викликати невдоволення інших союзників".